

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE ELEŞTİREL DÜŞÜNME VE AKADEMİK BAŞARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Öğr. Gör. Fatma HASTAOĞLU¹, Prof. Dr. Mukadder MOLLAOĞLU²
Arş. Gör. Esra BAŞER³, Öğr. Gör. Songül MOLLAOĞLU⁴

Özet

Bu çalışmanın amacı sağlık hizmetleri bölümlerinde eğitimlerini sürdüren öğrencilerde eleştirel düşünme ve akademik başarı arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu çalışmanın verileri; çalışmaya katılan öğrencilerin sosyo demografik özelliklerini belirlemeye yönelik, konuya dair literatürler taranarak oluşturulmuş anket formu ve California Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Araştırmaya katılan toplam 258 öğrencinin %52.7'sini (n=136) kız öğrenciler oluştururken, %47.3'unu (n=122) erkek öğrenciler oluşturmuş ve öğrencilerin yaş ortalaması 21.48± 2.04 olarak belirlenmiştir. Eleştirel düşünme eğilimlerinin değerlendirildiği ölçek puanlamasında toplam ölçek puanı 239.66±27.36 olarak belirlenmiştir. Alt ölçek boyutunda değerlendirildiklerinde Meraklılık alt ölçek puan ortalaması 43.26 ±7.55 olarak belirlenip en yüksek puanı oluşturmuştur. Bunu daha sonra Açık fikirlik alt boyutu 42.16 ±7.72 puan ortalamasıyla takip ederken, en düşük puanı alan eleştirel düşünme boyutu Sistematiğe alt boyutu (34.38±7.53) olmuştur. Araştırmamızda bazı özelliklerin (cinsiyet, anne eğitimi, yurttan kalma) eleştirel düşünme üzerinde etkili olduğu saptanmıştır. Ayrıca, eleştirel düşünme ve akademik başarı arasında anlamlı ilişki elde edilmiş, akademik başarı puanı arttıkça eleştirel düşünme puanının da yükseldiği belirlenmiştir. Sonuç olarak Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Hizmetleri MYO öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimleri düşük bulunmuş, elde edilen veriler ışığında bazı sosyo demografik özelliklerin eleştirel düşünme üzerinde etkili oldukları bulunmuştur. Öğrencilerin aile destekleri, ebeveyn eğitim düzeyleri arttıkça eleştirel düşünceleri eğilimlerinin artacağı, böylece öğrencilerin akademik başarılarını olumlu olarak etkileyeceği görüşü belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Eleştirel Düşünme, Analitik Düşünme, Akademik Başarı

769

THE RELATIONSHIP BETWEEN CRITICAL THINKING AND ACADEMIC ACHIEVEMENT IN UNIVERSITY STUDENTS

Abstract

The aim of this study is to investigate the relationship between critical thinking and academic achievement in the education of healthcare students. Data of the study; In order to determine the sociodemographic characteristics of the students who participated in the study, a questionnaire was prepared by scanning the literature about the subject and California Critical Thinking Disposition Scale was used. While 52.7% (n = 136) of the total 258 students were female, 47.3% (n = 122) were male and the mean age of the students was 21.48 ± 2.04. Total scale score was determined as 239.66 ± 27.36 in the scale scoring of critical thinking tendencies. When evaluated in the subscale scale, the mean subscale score was 43.26±7.55 and the highest score was determined. This was followed by an open-mindedness sub-dimension of 42.16 ± 7.72 points, while the lowest critical point of view was Systematics sub-dimension (34.38±7.53). In our study, it was determined that some features were influential on critical thinking. In addition, there was a significant relationship between critical thinking and academic achievement, and as the academic achievement score increased, critical thinking score was also increased. As a result, the critical thinking dispositions of Cumhuriyet University Health Services Vocational School students were found to be low and some socio demographic characteristics were found to be effective on critical thinking. It was determined that the students' family support and the tendency to think critically as their parents' education levels increased, thus positively affecting the academic achievement of the students.

Keywords: Critical Thinking, Analytical Thinking, Academic Achievement

Özgün Araştırma / Original Article

¹ Sorumlu yazar/Corresponding Author., Cumhuriyet Üniversitesi, Türkiye, fhastaoglu@cumhuriyet.edu.tr,

ORCID ID: 0000-0001-8929-2860

² Cumhuriyet Üniversitesi, Türkiye, mukaddermollaoglu@hotmail.com, ORCID ID: 0000-0002-9264-3059

³ Cumhuriyet Üniversitesi, Türkiye, esra_baser568@hotmail.com, ORCID ID: 0000-0003-3618-3622

⁴ Cumhuriyet Üniversitesi, Türkiye, songul.mollaoglu@cumhuriyet.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-3519-8702

GİRİŞ

Düşünce, entelektüel sürece dayalı beceriler gerektiren bir süreçtir ve bu süreç değerlendirmelere odaklı sonuçların elde edildiği, arzuların, duygu ve düşüncelerin üç işlevli sistematik dizilimi içerisinde oluşur. Buna göre, düşünme eyleminin en önemli amacı, yaşadığımız olaylara mana yüklemek ve bu olayları kategorize ederek kişiye özel bir biçimde sınıflandırmaktır. Kavrama, bir yargı oluşturma, çözüm bulma, açıklama, anlamlandırma, durumları karşılaştırarak bir senteze ulaşma gibi pek çok eylem, düşüncenin bu işlevi kapsamında gerçekleşir. Duyguya bakıldığında, düşünerek elde edilen anlamları denetleme ve değerlendirme işlevini görür ve tüm bunların sonucu olarak üzüntü, sevinç, stres, bunaltı ve endişe gibi duyguları hissettirir. Arzu değerlendirildiğinde ise, o da olası tanımlara uygun fiileri gerçekleştirmek için ihtiyaç duyulan enerjiyi sağlamaktadır. Bu enerjiden güç alarak, insan, amaçlarına, arzularına, varoluş nedenine ilgi ve gereksinimlerine yönelmeye başlar (Paul ve Elder, 2004, s.3).

Gelişen ve değişen dünyada günümüz insanların düşünme becerilerine sahip olmaları artık bir gereklilik haline gelmiştir. Öğretimde bireylerin birbirleriyle olan bilgi alışverişlerinin yerine, düşünmeyi öğrenme çok daha önemli duruma gelmiştir. Önemli olan, öğrenenlerin derinlemesine araştırma ve soruşturma yaparak bilgiyi özümsemeleridir (Mengi ve Schreglman, 2013, s.165). Bu sebeple gelişmiş okullarda bilgiye kolay ulaşabilen, bunun yanı sıra düşünen, eleştirel bakabilen ve üreten bireyler yetiştirilmeye çalışılmakta, öğrencilere düşünme süreçlerini destekleyici pek çok eğitim programları hazırlanmaktadır (Akbiyık ve Seferoğlu, 2010, s.5). Düşünmeyle ilgili yapılan araştırmalar bireylere, eleştirel düşünme becerilerinin kazandırılabilirliğini ortaya koymuş ve eleştirel düşünme becerilerinin kazandırılmasında en önemli görevin eğitim kurumlarına düştüğü sonucuna ulaşmıştır (Schreglman, 2011, s.41)

Eleştirel, İngilizce'de kelime anlamı olarak "critical" kelimesine karşılık olarak kullanılmaktadır. Aynı zamanda, olayları değerlendirip yargılayabilme, farklılıkları ayırdedebilme anlamlarında kullanılan Yunanca kritikos teriminden türetilip, Latince'ye de criticus şeklinde geçerek bu yolla diğer pek çok dile de yayılmıştır (Kaya, 1997, s.10). Günümüzde eleştirme, içinde bulunulan durumun değerlendirmesini iyi ya da kötü yanlarıyla yapabilme anlamında kullanılmaktadır. Eleştirel düşünme nin temeli Sokrates'e kadar uzanır. Daha önceleri, bu terimden, felsefe yoluyla davranışlarımıza yol göstermeyi hedefleyen mantık yoluyla düşünebilme anlaşılıyorken daha sonra olayların kapsamlı ve geniş bir biçimde değerlendirilip anlamlandırılması olarak kullanılmaya başlamıştır (Kaya, 1997, s.11).

Eleştirel düşünme; kendi düşünme süreçlerimizin bilincinde olmayı ve aynı zamanda çevredeki diğer insanların da düşünme eylemlerini göz ardı etmeyerek, öğrendiklerimizi uygulayarak, hem kendimizin hem de etrafımızda yaşanan olayların daha iyi anlaşılmasını hedefleyen aktif ve organize zihinsel süreçtir. Eleştirel düşünme becerisi sorun çözmeye yönelik bir özelliktir ve her ortamda gereklidir. Son yıllarda akademik ortamlarda üzerinde önemle durulan konulardan biri de eleştirel düşünme becerisidir (Royalty, 1995, s.479; Cüceloğlu, 1998; Demirhan vd. 2011, s.403; Hanse, 2012, s.22). Eleştirel düşünme bazı zamanlarda beceri temelli, gerek görülen başka zamanlarda ise konu temelli olarak öğretilbilir (Schreglmann, 2011, s.42).

Bilim ve teknolojiadaki gelişmelerle beraber sağlık hizmetlerindeki hızlı değişimler, farklı alanlarda sunulan hizmetlerin karmaşık olması, kanıta dayalı uygulamaların artması, kompleks ve kapsamlı sağlık hizmetleri sunumu, sağlık çalışanlarını eleştirel düşünmeye zorlamaktadır (Arslan ve Ancın, 2016, s.75; Bailin, 2002, s. 365; Çıtak, 2011, s.18). Özetlenecek olursa, eleştirel düşünme, kişinin bir bilginin, fikrin ya da hipotezin doğru, gerçek ve güvenilir bilgi olduğunu ispatlama, karar verilmesi gereken konularda farklı kriterler belirleme, çevresinde yaşanan olaylara dair kanıt bulmaya çalışma, insanların iddia ve düşüncelerini kabul etmeden önce, bu düşüncelerin belli temellere göre kanıtlanmasını bekleme, açık olma, dürüst davranma, tutarlı yaklaşım ve doğruluk gibi pek çok zihinsel ya da entelektüel kabiliyetlerinin tamamını kapsar (Özdemir, 2005, s.300).

Bu nedenle, hizmet kalitesinin artması açısından bakıldığında , sağlık çalışanlarının büyük ölçüde eleştirel düşünme becerisi kazanması ve problem çözme yeteneğinin yüksek olması oldukça önemlidir. Eğitimin en önemli çıktıları eleştirel düşünebilme ve problem çözebilme becerisidir. Eğitim görmekte olan öğrencilerin güçlü bir dünya görüşü kazanabilmesi ve etrafındaki olaylara değişik ve geniş bakış açıları geliştirebilmesi için hem eleştirel düşünebilmesi hem de etkin problem çözme becerilerini

uygulayabilmesi beklenmektedir. Problem çözme becerisi, sorunları çözüme ulaştıracak bilgilerin kazanılması ve edinilen bilgilerin harmanlanarak , çözülmesi beklenen sorunun ortadan kaldırılması için kullanılması düzeyi olarak tanımlanabilir (Ulupınar, 1997,s.55).

Sağlık hizmetlerine yönelik eğitim veren akademik kurumlarda öğrencilerde eleştirel düşünmeyi destekleyen, etkili bir eğitim ve öğretim verilmesini sağlayan eğitim yaklaşımlarını araştırıp uygulamak eğitimcilerin en önemli sorumluluklarındandır. Bahsedilen bu yaklaşımlar öğrencilerin problem çözme becerilerini geliştirip, sağlık sisteminde oluşabilecek ani ve hızlı değişimlere uyum sağlamasına ve bu değişimleri gelecekte sağlık hizmeti alan kişilerin yararına kullanmasına olanak sağlayacaktır (Arslan ve Ancın, 2016,s.76; Bailin, 2002,s.365; Çıtak, 2011, s.15).

Akademik başarı, öğrencinin belli bir yıl ya da döneme ilişkin çabalarını yansıtan, bir dönem ya da yıl boyunca sorumlu olduğu derslerden aldığı sınıf geçme notlarının aritmetik ortalamasıdır (Akhun, 1980). Bu açıdan bakıldığında akademik başarı, öğrencinin bir dersin veya programın sonunda, o programın hedefleri ile ilgili olarak sergilediği yeterlilik düzeyidir (Cevizci, 2010, s.28). Hem öğrencilerin mesleki ve toplumsal yaşama donanımlı şekilde hazırlanmalarını sağlaması hem de geleceklerini şekillendirmesi etkileri göz önüne alındığında aileleri ve çevreleri açısından akademik başarı oldukça önemli görülmektedir (Sarier, 2016, s.615). Öğrencilerin belirtilen akademik başarıları fiziksel, ruhsal, toplumsal, ekonomik, coğrafi, çevre gibi pek çok değişkenden etkilenebilmektedir (Rençber, 2012). Öğrencilerin başarısının birçok değişkenden etkilenmesinin temel sebebi ise, insanın çok yönlü ve karmaşık bir canlı olması olarak açıklanabilir (Atik, 2016, s.55).

Eleştirel düşünmenin akademik başarıyla ilişkisi ile ilgili olarak yurtdışında yapılmış pek çok çalışma incelendiğinde, eleştirel düşünmenin akademik başarıyı artırdığı (Ip vd., 2000; Adams vd., 1999) yönündeki bulguların fazla olmasına rağmen , çelişkili sonuçların da var olduğu (Facione ve Facione, 1997,s. 62) görülmektedir. Bunun yanı sıra eleştirel düşünen öğrencilerin bilişsel farkındalıklarının arttığı, daha bilinçli bir öğrenme süreciyle yanıt düzeylerinin yükseldiği şeklinde bulgular dikkat çekmektedir. Düşünme eğilimleri konusunda öğrencilerin cinsiyetler arasındaki farklılıklarını inceleyen Facione ve ark. (1995, s.15) kız öğrencilerin açık fikirli olmaya daha fazla eğilim gösterdiklerini ve bilişsel olgunluğa daha hızlı ulaştıklarını, erkek öğrencilerin ise kız öğrencilerden daha fazla çözümleyici düşünme eğiliminde olduklarını bildirmişlerdir.

Sağlık hizmetlerinin kalitesi, sağlık çalışanlarının eleştirel düşünebilmesine ve bu düşünceyi uygulama ortamıyla bütünleşmesine bağlı gelişecektir (Çıtak, 2011, s.19).

KAPSAM

Bu araştırmanın evrenini Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu son sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklemi ise araştırma kapsamında yer almak isteyen 258 öğrenci oluşturmaktadır.

ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Öğrencilerin sağlık hizmetleri alanı ile ilgili çağdaş bilgi ve uygulamalara yönelik ilkeleri kavraması, yaşam boyu öğrenme çabasını sürdürmesi, edindiği yeni bilgi ve becerileri etkili ve nitelikli sağlık hizmetleri alanına yansıtabilmesinde eleştirel düşünme becerisinin gelişmesine gereksinim duyulmaktadır. Bu nedenle sağlık bakım ve hizmetlerine yönelik eğitim veren akademik kurumlarda öğrencilerde eleştirel düşünmeyi artırıcı, etkili eğitim ve öğretim sağlayan eğitim yaklaşımlarını araştırmak ve uygulamak eğitimcilerin en önemli sorumluluklarındandır. Bu yaklaşımlar öğrencilerin problem çözme yeteneklerini geliştirerek sağlık sisteminde oluşabilecek hızlı değişimlere ayak uydurmasına ve bu değişimleri gelecekte sağlık hizmeti alan kişilerin yararına kullanmasına olanak sağlayacaktır. Bu anlayışla çalışmada iki araştırma problemi sorusu belirlenmiştir:

- 1.) Öğrencilerin bazı özelliklerinin (okudukları bölüm, cinsiyet, anne baba eğitimi ve akademik ortalama) eleştirel düşünme üzerine etkisi var mıdır?,
- 2.) Öğrencilerin eleştirel düşünme becerileri ve akademik başarıları arasında ilişki var mıdır?

YÖNTEM

Tanımlayıcı olarak yapılan bu çalışmada toplanan veriler için; gereken resmi ve etik izinler alınarak, SHMYO 'da öğrenim gören son sınıf öğrencilerinin tanıtıcı özelliklerine dair sorulardan oluşan anket formu ve California Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği kullanılmıştır.

Anket Formu: Araştırmacı tarafından ilgili literatür bilgisiyle hazırlanan anket formu, öğrencilerin sosyo-demografik verilerini ve eleştirel düşünme eğilimlerini etkileyebilecek değişkenleri içeren sorulardan oluşmaktadır.

California Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği: Ölçek 1990'da Amerikan Felsefe Derneğinin yürüttüğü Delphi projesinde Facione tarafından geliştirilen bireylerin eleştirel düşünme düzeylerini değerlendirmek amacı ile kullanılmaktadır. Ölçeğin Türkiye 'deki geçerlilik güvenirlilik çalışması Kökdemir tarafından 2003 yılında yapılmıştır (Kökdemir, 2003, s.58).

California Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği'ne göre 240 puanın altında puan alanların düşük, 240-300 arasında puan alanların orta ve 300'ün üzerinde puan alanların yüksek eleştirel düşünmeye sahip oldukları kabul edilmektedir.

Verilerin Analizi: Araştırmadan elde edilen veriler SPSS 21.0 paket programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Verilerin istatistiksel analizinde tanımlayıcı yöntemler ve grup ortalamaları arasındaki farkın incelenmesinde iki bağımsız grupta student t testi ve Mann Whitney U testi, üç ve üzeri gruplarda tek yönlü ANOVA varyans analizi kullanılmıştır.

Ayrıca, homojen olmayan gruplarda Kruskal-Wallis testi sayısal değişkenlerin birbirleriyle ilişki derecesinin belirlenmesinde Pearson Korelasyon testi kullanılmıştır. İstatistiksel sonuçlar %95 güven aralığında değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Tablo 1. Öğrencilerin Sosyodemografik Özelliklerine Göre dağılımları

Özellikler	Frekans (%)
Bölüm	
Yaşlı Bakımı	67 (26.0)
Diyaliz	72 (27.9)
Tıbbi Dökümantasyon ve Sekreterlik	61 (23.6)
Tıbbi Laboratuvar	58 (22.5)

Tablo 2. Öğrencilerin cinsiyete göre dağılımları

Cinsiyet	Frekans (%)
Kız	136 (52.7)
Erkek	122 (47.3)

Öğrencilerin bazı sosyodemografik özelliklerinin dağılımlarına bakıldığında, yaş ortalamasının (yıl) 21.48 ± 2.04 olduğu, örneklemin %52.7 sini kız öğrencilerin (n= 136), %47.3 ünü erkek öğrencilerin (n=122) oluşturduğu yaş ortalamasının 21.48 ± 2.04 olduğu görülmüştür.

Ayrıca Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulunda eğitim görüp çalışmamıza katılan ve örnekleminizi oluşturan öğrenciler sırasıyla Diyaliz bölümü n=72 (%27.9), Yaşlı Bakım n=67 (%26.0), Tıbbi dökümantasyon ve Sekreterlik bölümü n= 61 (%23.6) ve Tıbbi Laboratuvar bölümü n=58 (%22.5) şeklindedir.

Tablo 3. Eleştirel düşünme puanlarıyla demografik özelliklerin karşılaştırması

Özellikler	X ± SD	İstatistiksel test	P değeri
Cinsiyet			
Kadın	248.98±28.14	F=2.05	p=0.03*
Erkek	234.61±23.72		
Bölüm			
Yaşlı Bakım	231.52±27.12	F=6.07	p=0.10
Diyaliz	237.89±28.14		
Tıbbi Dökümantasyon	244.39±27.48		
Tbbi Laboratuvar	233.39±31.67		
Kaldığı Yer			
Yurt	247.81±27.82	F=5.21	p= 0.002*
Evde ailesiyle	243.89±25.48		
Evde arkadaşlarıyla	235.71±24.11		
Diğer (akrabasıyla, evde yalnız...)	231.47±26.13		
Anne Eğitimi			
Eğitimsiz	246,8±24,5	F=4.31	p= 0,0001*
İlköğretim	253,4±23,4		
Lise ve üzeri	267,3±31,2		
Son Dönem Akademik Ortalama			
1-2	249,8±26,2	F=5.18	p=0.001*
2.01-3	259,9±31,0		
3.01-4	266,4±29,3		

Şen 2009 da yaptığı çalışmada cinsiyetle eleştirel düşünme arasında anlamlı bir fark bulamamış olmasına karşın, çalışmamızda eleştirel düşünme eğilimi ve cinsiyet arasında anlamlı ilişki olduğu, kadınların erkeklerden daha yüksek düzeyde eleştirel düşünebildikleri belirlenmiştir. Öğrencilerin okudukları bölümle eleştirel düşünme düzeyleri arasındaki fark ise istatistiksel olarak anlamsızdır.

Ayrıca öğrencilerin kaldıkları yerle eleştirel düşünme düzeyleri arasında anlamlı ilişki olduğu, anne eğitimi yüksek olan öğrencilerin eleştirel düşünme düzeylerinin yükseldiği ve akademik başarının eleştirel düşünmeyle yükseldiği belirlenmiştir. Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören öğrenciler ile yapılan çalışmada araştırmamız ile benzer şekilde akademik başarı ve eleştirel düşünme eğilimi arasında doğrusal yönde ilişki bulunmuştur (Özdemir, 2005).

Tablo 4. Eleştirel Düşünme Puan Ortalamaları

Alt Ölçekler	X±SS
Doğruyu Arama	41.13±8.24
Açık Fikirlilik	42.16±7.72
Analitiklik	39.51±8.12
Sistematiklik	34.38±7.53
Kendine Güven	39.22±7.68
Meraklılık	43.26±7.55

Eleştirel düşünme puan ortalamalarına bakıldığında, alt boyutlarda en yüksek puanın Meraklılık olduğu, bu boyutu Açık Fikirliliğin takip ettiği ve en düşük puan ortalamasının da Sistematiçlik olduğu belirlenmiştir.

Akademik başarıyla eleştirel düşünmenin değerlendirildiği pek çok çalışma varken (Schreglman ve Karakuş 2017) , Rudd, Baker ve Hoover (2000) tarafından öğrencilerin düşünme biçimiyle öğrenme biçimi arasında bir ilişki olup olmadığı aynı zamanda akademik başarının eleştirel düşünme becerisini etkileyip etkilemediğinin araştırıldığı çalışmada öğrenme biçiminin eleştirel düşünmeyi etkilemediği ancak kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla daha yüksek bir eleştirel düşünme düzeyine sahip oldukları belirlenmiştir.

Bu sonuç çalışmamızla paralellik gösterse de yapılan başka bir çalışmada hemşirelik öğrencilerinin düşünme biçimleriyle eleştirel düşünme düzeyleri arasında bir ilişki bulunmuştur. Buna göre hemşirelik eğitimi alan öğrencilerin kendine güven boyutunda orta düzeyde oldukları ve eleştirel düşünme düzeyleri de orta düzeyde olduğu belirlenirken, analitik düşünme ve sistematiçlik düzeylerinin zayıf olduğu ve eleştirel düşünme ile aralarında pozitif yönlü bir ilişki olduğu belirlenmiştir (Colucciello1999).

TARTIŞMA ve SONUÇ

Konuya dair literatür tarandığında, öğrenciler üzerinde eleştirel düşünme değerlendirilen çalışmada McCarthy ve arkadaşları, dördüncü sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme beceri puan ortalamalarının ikinci sınıf öğrencilerine kıyasla yüksek olduğunu belirlemişlerdir. Öğrencilerin ortama uyumları arttıkça eleştirel düşünme seviyeleri de artış göstermiştir (Mc Carthy 1999). Yine bir diğer çalışmada, Spelic ve arkadaşlarının, lisans programının sonuçlarını değerlendirmiş, öğrencilerin programa girdikleri, eğitim aldıkları ve programdan çıktıkları süreçlerde ölçülen eleştirel düşünme beceri puanlarındaki artışın anlamlı olduğu bildirilmiştir. Buna karşın, Daly'in yaptığı çalışmaya bakıldığında, öğrencilerin eğitime başladıktan 1 ay sonra ölçülen eleştirel düşünme beceri puanları ile 18 ay sonra ölçülen puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.

Ülkemizde yapılan çalışmalara bakıldığında, öğrencilerin eleştirel düşünme düzeyinin değerlendirildiği çalışma sayısı oldukça azdır. Bunlardan Kaya'nın üniversite öğrencilerinde yaptığı çalışmasında; mühendislik öğrencilerinin eleştirel düşünme becerisinin en yüksek olduğu ve bu sonucu sırasıyla sağlık bilimi, sosyal bilimi ve fen bilimi öğrencilerinin izlediğini bildirmiştir.(Kaya 2010). Çalışmamızda ise, sağlık alanında öğrenim gören önlisans öğrencilerimizin Kendine güven alt boyutunda puan ortalamalarının oldukça düşük olduğunu, bu durumun da eleştirel düşünme düzeylerini etkilediğini ifade edebiliriz. Lisans düzeyinde öğrenim gören sağlık öğrencilerinin kendilerine özgüveninin daha yüksek olduğu bunun da eleştirel düşünme düzeylerine etki ettiği düşünülmektedir.

Araştırmamız sonucunda öğrencilerin eleştirel düşünme eğilimi düşük bulunmuş ve cinsiyet, anne baba eğitimi ve yurttan kalıp kalmama özelliklerine göre incelendiklerinde eleştirel düşünme ile aralarında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Bu sonuca göre, kadınların erkeklerden daha kapsamlı ve eleştirel bakmalarının toplum yapısıyla ilişkilendirilebilmesi mümkündür. Yine yurttan kalan öğrencilerin evde kalan öğrencilere göre sosyal hayatın zorluklarıyla yüzleşme durumları farkındalıklarını artırarak, eleştirel düşünme düzeylerini yükseltebilmektedir. Akraba yanında kalan öğrenciler baskı altında hissettikleri ve rahat davranamadıkları için eleştirel düşünmedikleri öngörülebilir. Anne eğitim düzeyi yüksek olan öğrencilerin, yetiştirilme tarzları ve olaylara bakış açısı daha gelişmiş olması onların eleştirel düşünme düzeylerini artıracak, akademik başarılarını yükseltecektir. Ayrıca, eleştirel düşünme ve akademik başarı arasında anlamlı ilişki elde edilmiş, akademik başarı puanı arttıkça eleştirel düşünme puanının da yükseldiği belirlenmiştir. Buna göre eleştirel düşünme ve akademik başarının çift yönlü ilişkisi dikkate alındığında, öğrenci ne kadar başarılıysa etrafındaki olaylara bakış açısı o kadar geniş olacak, ne kadar etrafının farkında ve eleştirel düşünebilir olursa akademik başarısı o kadar artacaktır.

ÖNERİLER

Eleştirel düşünme ve akademik başarı arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Aynı zamanda eleştirel düşünme, mesleki yeterlilik içinde gerekli bir kavram olması nedeniyle üniversitelerde öğrencileri eleştirel düşünmeye yönlendirecek şekilde eğitilmelidirler. Bu sürecin öğrencilerin kendine güvenlerini artırmak amaçlı eğitimlerle desteklenmesi de ayrıca önemlidir. Sağlık alanında öğrenciler alınan kararlara eleştirel bir gözle bakarak değerlendirebilmelidirler. Bunun için müfredata eleştirel düşünme sürecini geliştirebilecek ders içerikleri eklenebilir. Öğrencilerin kaldıkları yer eleştirel düşünme düzeylerini etkilediği dikkate alındığında, tüm öğrencilerin etrafındaki olaylara bakış açılarını genişletecek seminerler planlanabilir. Öğrencilerin yurt olanakları genişletilebilir. Aile eğitim düzeyinin eleştirel düşünme üzerindeki etkisi dikkate alındığında öğrenim hayatının ilk yıllarından itibaren aile katılımlı eğitimler planlanabilir. Akademik başarı eleştirel düşünmeyi, eleştirel düşünebilmek akademik başarıyı artırırken, öğrencilerin farkındalıklarını artıracak eğitim materyalleri, ve yöntemlerinin üniversite eğitiminde daha fazla yer alması önerilmektedir. “Eleştirel düşünme becerilerinin öğretimi” öğretim programları içerisine yayılarak verilmelidir.

Bilgilendirme / Acknowledgement: Bu çalışma 1. Uluslararası Sosyal, Beşeri ve Eğitim bilimleri Kongresi, 22-23 Aralık 2017, İstanbul’da “Üniversite Öğrencilerinde Eleştirel Düşünme Ve Akademik Başarı Arasındaki İlişki” başlıklı sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKÇA

- Akbıyık, C. ve Seferoğlu, S. S. (2006). Eleştirel Düşünme Eğilimleri ve Akademik Başarı. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(32).
- Angel M., E. Duffy ve Belyea, M. (2000). An Evidence-based project for evaluating strategies to improve knowledge acquisition and critical-thinking performance in nursing students. *Journal of Nursing Education*, 39(5), s.219-228.
- Akhun, İ. (1980). Akademik başarının kestirilmesi: çoklu regresyon yaklaşımının uygulanmasına ilişkin bir araştırma. Ankara: *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları* No: 88.
- Arslan, F.Ş. ve Ancın V. (2016). Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Eğilimlerinin İncelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*; 9(26): 73-99.
- Atik, S. (2016). *Akademik Başarının Yordayıcıları Olarak Öğretmene Güven, Okula Karşı Tutum, Okula Yabancılaşma Ve Okul Tükenmişliği*. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi.
- Aybek, B. (2006). *Konu ve beceri temelli eleştirel düşünme öğretiminin öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimi ve düzeyine etkisi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Bailin, S. (2002). Critical thinking and science education, *Science & Education*, 11, 361-375.
- Cevizci, A. (2010). *Eğitim sözlüğü (1.baskı)*. İstanbul: Say Yayınları.
- Colucciello, ML (1999). Relationships Between Critical Thinking Dispositions and Learning Styles. *Journal Professionals Nursing*. 15 (5): 294-301.
- Cüceloğlu, D. (1998). *İyi düşün doğru karar ver*. 23. baskı. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Çıtak, A.E., Uysal, G. (2011). Bir üniversitenin Sağlık Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören son sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeylerinin belirlenmesi, *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 27(3), 9-20.
- Daly, W. (2001). The development of an alternative method in the assesment of critical thinking as an outcome of nursing education. *Journal of Advanced Nursing*, 36(1), s.120-130

- Demirhan , E. , Besoluk, Ş. ve Önder I (2011). I. The change in academic achievement and critical thinking disposition scores of preservice science teaching over time. *Journal of Educational Science* :403-6.
- Facione, P. A., Giancarlo, C. A. F. and Facione, N. C. (1995). The Disposition Toward Critical Thinking. *Journal of General Education*, 44(1), 1-25.
- Facione, P. A., Facione, N. C. and Giancarlo, C. A. F. (1999). *Professional Judgment and the Disposition Toward Critical Thinking*. California Academic Press.
- Facione, P. A., Facione, N. C. and Giancarlo, C. A. F. (2000). The Disposition Toward Critical Thinking: Its Character, Measurement, and Relationship to Critical Thinking Skill. *Informal Logic*, 20(1), 61-84.
- Hanse K. (2012). Basic Medical Education, WFME Global Standards for Quality Improvement. University of COPENHAGEN (DENMARK): WFME office; 2012. *The Wfme Global Standards*; pp. 1-46. Available from: www.wfme.org/standards/. Erişim: 10.05.2018
- Kaya, H. (1997). *Üniversite öğrencilerinde eleştirel akıl yürütme gücü*. İstanbul Üniversitesi, İstanbul, Yayınlanmamış Doktora tezi.
- Kaya, H.(2010). Eleştirel Düşünmeye Eleştirel Bir Bakış. *İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, Cilt 18, Sayı 1, İstanbul, s. 121 47-51.
- Kökdemir, D. (2003). *Belirsizlik durumlarında karar verme ve problem çözme*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- McCarthy, P., McDougal, D., Schuster,P. (1999). Evaluation of critical thinking in a baccalureate nursing program. *Journal of Nursing Education* .38(3),s.142-144.
- Mengi, F., Schreglman, S. (2013). Yapılandırmacı sınıf öğrenme ortamı algısı. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi*, 7, 160-174
- Özdemir, S. M. (2005). Üniversite Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(3), 297–316.
- Paul R., Elder L. (2004), The Miniature Guide ta The Art of Asking Essential Questions, *The Foundation for Critical Thinking*, www.criticalthinking.org, p.2 -21.
- Rençber, B.A. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Akademik Başarılarını Etkileyen Faktörler. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 191-198.
- Royalty, J. (1995). The generalizability of critical thinking: Paranormal beliefs versus statistical reasoning, *The Journal of Genetic Psychology*, 156(4): 477-488.
- Rickk R., Baker ,M. ve Hoover, T. (2000). Undergraduate Agriculture Student Learning Styles and Critical Thinking Abilities: Is There A Relationship. *Journal of Agricultural Education*, 41 (3): 2-12.
- Sarıer, Y. (2016). Türkiye’de öğrencilerin akademik başarısını etkileyen faktörler: Bir meta-analiz çalışması. *Hacettepe Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(3), 609-627.
- Schreglman , S. (2011) *Konu Temelli Eleştirel Düşünme Öğretiminin Öğretmen Adaylarının Akademik Başarı, Eleştirel Düşünme Eğilimine Ve Düzeyine Olan Etkisi*. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Adana: Yüksek Lisans Tezi.
- Schreglman, S. Karakuş, M. (2017). Eğitsel Arayüz Destekli Eğitim Yazılımlarının Eleştirel Düşünme ve Akademik Başarı Üzerindeki Etkisi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(3): 839-855
- Spelic, S. Parsons, M. , Hercinger , M., Andrews A. ve ark.(2001). Evaluation of critical thinking outcomes of a BSN program. *Holistic Nursing Practice*, 15(3), s.27-34.

- Şen, Ü. (2009). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Eleştirel Düşünme Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi. *Journal of World of Turks*,2 (1).
- Ulupınar, S. (1997). *Hemşirelik Eğitiminin Öğrencilerin Sorun Çözme Becerilerine Etkisi*. İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. İstanbul: Doktora Tezi.